

Maalattuja kankaita, kääntöpintoja

Hannele Kumpulaisen teoksissa on kyse kankaan paikasta maalauksen tekstissä. Maalauksen kangaspohjan, kankaalle maalaamisen ja kankaan maalaamisen välisistä raotuksista, sovituksista ja ratkonnoista. Kumpulaisen Gerhard Richteriltä lainaama tilkku purkautuu punaisena lankana maalaustaiteen historialliseen tekstiin, kuvakudelman.

Maalauksia kankaalle -näyttelykokonaisuuden yhtenä viitekohtana on Gerhard Richterin maalaus *Bettyn muotokuva* (1988). Siinä malli kääntää kasvonsa pois katsojasta katoavaan profiliin, samalla kun hänen takkinsa kuvioitu pinta näyttää lähestyvän maalauspinnan tasoa, kuin pyrkien samastumaan maalauksen pohjakankaan kanssa. Teos tuntuu vihjaavan maalaustaiteen kertomukseen 1800-luvulta 1900-luvulle: siihen miten muotokuvan perinteikäs genre pyyhkiytyy, maalauksen illusionistinen ikkuna sulkeutuu, mallin tunnistettava nimettävyys häipyy. Maalauksen perinteinen subjekti katoaa ja alkaa samastua maaliin pohjakankaalla. *Betty* tiivistää modernistisen tarinan esittävän, käsityönä tuotetun maalauksen kriisistä teollisten jäljentämistekniikoiden aikakaudella: valokuvan keksimisen jälkeenhän maalauksen teemaksi tuli maalaus ”sinällään”, välineenä, sen näkyvä pintavaikutelma, sommittelu ja rakenne, sekä aineelliset piirteet kuten alusta ja kehys. 1950-60-luvulle tultaessa maalauksen keinojen koettelussa oli päädytty monokromin rajalle, abstraktio saapui päätepisteeseensä, maaliin kankaalla. Maalaustaiteen traditio näyttäytyi loppuneena, readymadena.

Bettyn valmisvaate, printtikuvioitu takki ilmentää Kumpulaisen teossarjassa kuin painoalustaa tai kirjauspintaa, sitä että 1800-luvulta lähtien maalauksen tehtävänä ei enää ole ollut historiallisen tarinan mahdollisimman totuudenmukainen esittäminen, todellisuusvaikutelma tai illusionismi, vaan kertomuksen kirjaaminen, upottaminen maalauspinnan materialiteettiin, tekstin purku tekstiiliin.

Kankaiden ”kuvaristikoihin” sisäänmaalatut ja ulosratkotut linnut voisivat viitata vieläkin vanhempaan myyttiin maalauksesta, antiikin tarinaan Zeuxiin linnuista ja Parrhasioksen verhosta, ajatukseen maalauksesta syöttinä, illusioneena ja luonnon ylittämisenä. Tarinan mukaanhan linnut laskeutuivat taivaalta nokkimaan Zeuxiin maalaamia rypäleitä, ja kun tämä pyysi Parrhasiosta vetämään verhon maalauksensa edestä, kävi ilmi että kangas oli maalaus.

Kumpulainen on useissa aiemmissa teoksissaan käsitellyt maalauksen illusionistisen ikkunan sulkeutumista: 1990-luvulla hän ripusti näytteille ”sivustakatsottuja”, äärimmäisen vinosta perspektiivistä maalattuja muunnelmia varhaisemmista esittävästä sitaattimaalauksistaan. Tuloksena oli ”käännettyjä kangaspintoja”, jossa esittävä aihe typistyi kapeaksi rimaksi, maalauspuiteen reunaksi. Perspektiivinen lyhennys illusionismin tekniikkana käännettiin itseään vastaan tai sitä sovellettiin johdonmukaiseen loppuunsa asti: esittämisen keinosta tehtiin esityksen este, näkemisen tuella tukittiin näkymä.

Maalauksia kankaalle -näyttelyssä Kumpulainen avaa kääntökankaan idean uudella tavalla. Maalauksen läpinäkyvyyden ajatus käännetään maalauspohjan läpileikkaukseksi.

Kumpulainen vekkaa, parsii, purkaa, saumaa, poimuttaa maalauksen teksti(ili)ä, merkityskudelman. Kyse on käsityöstä maalaustaiteen kuvatekstin kääntöpinoilla: sisäänotoista, siirroista, purkamisista, kirjailuista, ripustuksista: maalaustaiteen tekstin leikkauksista ja sovituksista läpi kangaspohjan tekstuurin näyttelytilan kontekstiin. Näissä paikkauksissa, sovitteluissa ja ratkonnoissa purkautuvat suurisuuntaiset tarinat loppuunmaalatusta pinnasta, maalaustaiteen lopusta. Samalla tavoin ”signeeraus”, ele jolla tekijä haltuunottaa teoksensa, kirjaa sen valmiina, kirjaillaan kankaan sisään häipyvänä johtolankana...

Inkamaija Iitiä

Hannele Kumpulainen *Maalauksia kankaalle*

5.1. - 23.1.2011

Kluuvin galleria Helsingin taidemuseo